

“IN MEMORIAM” PROFESORUL MARTIR ȘTEFAN MANCIULEA

Prof. IOAN ARDELEANU

Ș. Manciușea

Blajul - vechi centru de afirmarea culturii românești - se identifică cu un neasemuit “izvor de personalități”, izvor care a dat naștere minunatelor “frânturi ale darurilor!”

În preajma acestui focar de cultură a văzut lumina zilei, în satul Straja, comuna Berghin, pe data de 6 decembrie 1894, cel care urma să devină una din marile personalități ale României, respectiv a Transilvaniei, în domeniile: geografie și istorie.

Ștefan Manciușea este un nume ce s-a înscris cu litere de aur în “Cartea slujitorilor științei”, a fost un dascăl înnăscut, călit la “Școlile Blajului”, a fost un om de o rară noblețe sufletească, de o corectitudine

pilduitoare, a fost “*un om de seamă din Ardeal*” după cum l-a caracterizat scriitorul Radu Brateș, blăjean și el.

De mic copil a îndrăgii natura și plaiurile natale de care nu s-a depărtat decât rareori și atunci mai mult forțat de împrejurările vieții atât de frământate. Viața la țară, alături de pilduitoarii săi părinți, l-au învățat să fie modest, cu frica lui Dumnezeu, dar și să fie întotdeauna supus cultului muncii. Așa se face că în viața sa Ștefan a fost ambițios și dispus să lucreze până la epuizare pentru a accede la cele mai înalte metereze ale științei.

Școala primară o urmează în satul natal, Straja, după absolvirea căreia se înscrie la Gimnaziul Superior Românesc din Blaj, o școală care a exercitat o mare atracție și influență pentru fiii țăranilor români din Transilvania. Începând cu anul 1919, frecventează cursurile Facultății de Litere și Filosofie din București. Aici îl cunoaște pe profesorul Vintilă Mihăilescu la specialitatea Geografie, de care va fi legat printr-o sinceră și statornică prietenie. Tot aici a avut marea șansă de a fi discipolul istoricului Nicolae Iorga. Cei doi titani ai științelor geografice și istorice l-au marcat puternic, pentru toată viața sa științifică și didactică.

Dragostea pentru neam și țară i-a fost insuflată de către iubitorii săi părinți, dar și de oamenii satului, despre care vorbea întotdeauna cu o plăcere cuceritoare, dar și cu un respect de toată lauda și alături de care s-a aflat în zilele din preajma sărbătorii Marii Uniri de la Alba-Iulia, 1 DECEMBRIE 1918. O înrăurire cu totul aparte au avut-o asupra tânărului învățăcel Ștefan Manciușea, ilustrii

dascăli ai Blajului, al căror suflet clocotea la flacăra iubirii de țară și neam. Această mistuitoare iubire i-a fost amplificată de monștrii sacri întâlniți în timpul studiilor universitare care i-au inoculat iubirea de țară și de neam, picătură cu picătură! Printre aceștia s-au numărat: Simion Mehedinți, Nicolae Iorga, Dimitrie Onciul, Vasile Pârvan și încă mulți alții.

După absolvirea studiilor universitare în anul 1921, părăsește capitala și revine în "Mândra Transilvanie". Între anii 1921-1937 a funcționat ca profesor secundar și director la Liceul din Arad și apoi la Liceul "Sf. Vasile" din Blaj unde a îndeplinit și funcția de director al Bibliotecii Arhidiecezane (astăzi Biblioteca documentară "Timotei Cipariu"). Ulterior între anii 1937-1941 a funcționat ca "inspector al școalelor", perioadă în care preocuparea sa de seamă a fost organizarea și îmbunătățirea învățământului românesc din Transilvania.

Începând cu anul 1941 a fost numit conferențiar universitar la Facultatea de Științe a Universității "Victor Babeș" din Cluj și șef al catedrei de Geografie regională, unde a funcționat până în anul 1947, an în care pentru Ștefan Manciulăe a început seria "șicanelor vieții" asigurate de îndochinată securitate comunistă ce ducea o luptă fățișă, hidoasă și imună împotiva capetelor luminate ale intelectualității ce urmau să fie decimate cu cruzime fără nici un fel de scrupule!!! În urma verdictelor incalificabile ce i-au fost puse în spinare, a fost catalogat aspru și umilitor: "Acest om nu este bun pentru nici un serviciu public, decât numai pentru munca de jos, cu brațele!" Verdictul a fost crud și umilitor! Au urmat ani duri de detenție și munci umilitoare, tratament inuman însoțit de ură și dispreț, dar toate au fost suportate cu un stoicism rar întâlnit, îmbărbătându-se întotdeauna cu cuvintele: "Lasă-i în plata Domnului, că-s păcătoși și nu știu ce fac!"

Activitatea sa științifică este începută din 1922, pe vernea când era profesor la Liceul din Arad, când Ștefan Manciulea a fost atras de farmecul ținuturilor de câmpie din vestul

României pe care le străbate-n lung și-n lat, după propria-i mărturisire "mai mult cu piciorul", iar rezultatele cercetărilor efectuate cu multă mîgală și scrupulozitate au fost publicate în Buletinele Societății Regale Române de Geografie, sub formă de studii: "Contribuții la studiul șesului Tisei" (1924); "Infiltrări de populație străină în Banat" (1927); "Sate și sălașuri din Câmpia Tisei" (1931); "Granița de vest" (1936); "Câmpia Tisei" (1938) și altele. De altfel, minuțioasa și completa lucrare, "Câmpia Tisei" a fost susținută ca lucrare de doctorat. În anul 1938, Șirul lucrărilor realizate de-a lungul activităților sale de cercetare sunt numeroase având atât conținut geografic, istoric cât și geopolitic. Dinter aceste lucrări se detașează "Așezările românești din Ungaira și Transilvania în secolul al XIV-lea și al XV-lea" care a fost distinsă cu premiul "Gheorghe Asachi" al Academiei Române pe anul 1940.

Acestea sunt numai o parte din motivele și argumentele care-l situează pe prof.dr. Ștefan Manciulea în rândul marilor personalități ale vieții științifice și didactice românești în care s-a remarcat ca un dascăl ilustru, un pedagog desăvârșit și om de știință de o rară scrupulozitate și acuratețe, toate acestea fiind completate de o dragoste nestrămutată pentru pământul strămoșesc, cum rar poate fi întâlnit! Din fiecare vorbă a sa exprimată cu o neasemuită blândețe, se revărsa ca un tumult iubirea de neam și vatră străbună pe care n-ar fi dorit, în ruptul capului, să o știe întinată sau știrbită de vrăjmași. Pentru această nobilă patimă a trudit, a trăit și a suferit!

După o viață modestă, după o trudă îndelungată și o prelungită suferință se stinge ca o lumânare, într-o zi călduroasă de vară, acasă în Blaj, pe 12 iulie 1985.

"Sic transit gloria mundi!"

Și pentru că la anul, în 2004, se vor împlini 110 ani de la nașterea acestui "savant martir", ne așteptăm ca, cel puțin blăjenii, să-și aducă aminte de acest mare om, și să-l comemoreze așa cum se cuvine.